

เรื่อง การหักค่าจ้างตามมาตรา ๗๖ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑
ตามหนังสือกองนิติการ ที่ รง ๐๕๐๕/๑๔๖๗ ลงวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๑

๑. ประเด็นหารือ

ประเด็นที่ ๑ บริษัท เอ จำกัด สามารถหักค่าจ้างพนักงาน กรณีเพื่อชำระหนี้เงินกู้ของบริษัทฯ เงินกู้ธนาคารอาคารสงเคราะห์ และเงินกู้ธนาคารออมสิน ได้หรือไม่ อย่างไร

ประเด็นที่ ๒ กรณีที่บริษัท เอ จำกัด หักค่าจ้างพนักงานตามประเด็นข้อหารือข้างต้น ถือว่าเป็นการปฏิบัติที่สอดคล้องกับมาตรฐานแรงงานไทย มรท.๘๐๐๑ - ๒๕๕๓ ข้อกำหนด ๕.๔ หรือไม่ อย่างไร

๒. ข้อเท็จจริง

๒.๑ บริษัท เอ จำกัด ประกอบกิจการผลิตชิ้นส่วนเครื่องทำความเย็นภายในรถยนต์ ปัจจุบันมีลูกจ้างจำนวน ๒๗๓ คน ชาย ๑๖๑ คน หญิง ๑๑๒ คน

๒.๒ บริษัทฯ จัดทำมาตรฐานแรงงานไทย มรท.๘๐๐๑ - ๒๕๕๓ และได้รับใบรับรองระดับสมบูรณ์ อายุการรับรองตั้งแต่วันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๕๔ ถึงวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๖๒

๒.๓ บริษัทฯ ร่วมกับธนาคารอาคารสงเคราะห์ เพื่อจัดสวัสดิการเงินกู้แก่พนักงาน โดยทำบันทึกข้อตกลงระหว่างธนาคารอาคารสงเคราะห์ กับบริษัท เอ จำกัด เรื่อง การกู้ยืมเงินเพื่อที่อยู่อาศัยของพนักงานบริษัท เอ จำกัด การผ่อนชำระหนี้เงินกู้ให้แก่ธนาคารนั้น บริษัทฯ จะดำเนินการให้พนักงานผู้กู้ทำหนังสือยินยอมให้แก่บริษัทฯ หักค่าจ้างตามรายละเอียดที่ธนาคารแจ้ง เพื่อชำระหนี้เงินกู้ให้แก่ธนาคารทุกเดือน จนกว่าจะมีการชำระหนี้เสร็จสิ้น

๒.๔ บริษัทฯ ร่วมกับธนาคารออมสิน เพื่อจัดสวัสดิการสินเชื่อให้แก่พนักงาน โดยจัดโครงการสินเชื่อธนาคารประชาชน ธนาคารออมสินร่วมกับบริษัท เอ จำกัด โดยพนักงานผู้กู้ทำหนังสือยินยอมให้บริษัทฯ หักค่าจ้างส่งธนาคาร เพื่อชำระหนี้สินเชื่อ

๒.๕ บริษัทฯ จัดสวัสดิการเงินกู้แก่พนักงาน โดยจัดทำเป็นประกาศ เรื่อง สวัสดิการเงินกู้เพื่อการศึกษาพนักงาน และประกาศ เรื่อง สวัสดิการเงินกู้เพื่อการศึกษาบุตร คิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ ๒.๕ ต่อปี มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นสวัสดิการและส่งเสริมการศึกษาของพนักงานและบุตรของพนักงาน ซึ่งพนักงานผู้กู้ทำการตกลงและยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรให้แก่บริษัทฯ หักค่าจ้าง เพื่อผ่อนชำระหนี้เงินกู้

๓. ข้อกฎหมาย

๓.๑ พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑

มาตรา ๗๖ ห้ามมิให้นายจ้างหักค่าจ้าง ค่าล่วงเวลา ค่าทำงานในวันหยุด และค่าล่วงเวลาในวันหยุด เว้นแต่เป็นการหักเพื่อ

ฯลฯ

(๓) ชำระหนี้สินสหกรณ์ออมทรัพย์ หรือสหกรณ์อื่นที่มีลักษณะเดียวกันกับสหกรณ์ออมทรัพย์ หรือหนี้ที่เป็นไปเพื่อสวัสดิการที่เป็นประโยชน์แก่ลูกจ้างฝ่ายเดียว โดยได้รับความยินยอมล่วงหน้าจากลูกจ้าง

ฯลฯ

การหักตาม (๒) (๓) (๔) และ (๕) ในแต่ละกรณี ห้ามมิให้หักเกินร้อยละสิบ และจะหักรวมกันได้ไม่เกินหนึ่งในห้าของเงินที่ลูกจ้างมีสิทธิได้รับตามกำหนดเวลาการจ่ายตามมาตรา ๗๐ เว้นแต่ได้รับความยินยอมจากลูกจ้าง

มาตรา ๗๗ ในกรณีที่นายจ้างต้องได้รับความยินยอมจากลูกจ้าง หรือมีข้อตกลงกับลูกจ้างเกี่ยวกับการจ่ายเงินตามมาตรา ๕๔ มาตรา ๕๕ หรือการหักเงินตามมาตรา ๗๖ นายจ้างต้องจัดทำเป็นหนังสือและให้ลูกจ้างลงลายมือชื่อในการให้ความยินยอมหรือมีข้อตกลงกันไว้ให้ชัดเจนเป็นการเฉพาะ

๓.๒ มาตรฐานแรงงานไทย มรท.๘๐๐๑ - ๒๕๕๓

ข้อกำหนดข้อ ๕.๔ ค่าตอบแทนการทำงาน

๕.๔.๔ สถานประกอบการต้องไม่หักค่าจ้าง ค่าตอบแทนการทำงาน หรือเงินอื่นที่กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานกำหนดให้จ่ายให้แก่ลูกจ้างไม่ว่ากรณีใด เว้นแต่กฎหมายยกเว้นไว้

๓.๓ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๑๓๔/๒๕๕๕

พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๗๖ บัญญัติว่า “ห้ามมิให้นายจ้างหักค่าจ้าง ค่าล่วงเวลา ค่าทำงานในวันหยุด และค่าล่วงเวลาในวันหยุด เว้นแต่เป็นการหักเพื่อ (๓) ชำระหนี้สินสหกรณ์ออมทรัพย์ หรือสหกรณ์อื่นที่มีลักษณะเดียวกันกับสหกรณ์ออมทรัพย์หรือหนี้ที่เป็นไปเพื่อสวัสดิการที่เป็นประโยชน์แก่ลูกจ้างฝ่ายเดียว โดยได้รับความยินยอมล่วงหน้าจากลูกจ้าง” ซึ่งสหกรณ์มีความหมายว่า คณะบุคคลซึ่งร่วมกันดำเนินกิจการเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมโดยช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สำหรับหนี้ที่เป็นไปเพื่อสวัสดิการที่เป็นประโยชน์แก่ลูกจ้างฝ่ายเดียวเป็นข้อความที่ต่อเนื่องจากหนี้สินสหกรณ์ออมทรัพย์ จึงต้องเป็นสวัสดิการที่ให้ประโยชน์แก่ลูกจ้างในทำนองเดียวกันกับประโยชน์ที่ลูกจ้างได้รับจากสหกรณ์ออมทรัพย์

๓.๔ แนวตอบข้อหารือกองนิติการ ที่ รง ๐๕๐๕/๒๒๘๗ ลงวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๐

พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๗๖ บัญญัติว่า “ห้ามมิให้นายจ้างหักค่าจ้าง ค่าล่วงเวลา ค่าทำงานในวันหยุด และค่าล่วงเวลาในวันหยุด เว้นแต่เป็นการหักเพื่อ (๓) ชำระหนี้สินสหกรณ์ออมทรัพย์ หรือสหกรณ์อื่นที่มีลักษณะเดียวกันกับสหกรณ์ออมทรัพย์ หรือหนี้ที่เป็นไปเพื่อสวัสดิการที่เป็นประโยชน์แก่ลูกจ้างฝ่ายเดียว โดยได้รับความยินยอมล่วงหน้าจากลูกจ้าง...” เห็นว่า คำว่าหนี้ที่เป็นไปเพื่อสวัสดิการที่เป็นประโยชน์แก่ลูกจ้างฝ่ายเดียวเป็นข้อความที่ต่อเนื่องจากหนี้สินสหกรณ์ออมทรัพย์ จึงต้องเป็นสวัสดิการที่ให้ประโยชน์แก่ลูกจ้างในทำนองเดียวกันกับที่ลูกจ้างได้รับจากสหกรณ์ออมทรัพย์ ซึ่งลูกจ้างได้รับประโยชน์ฝ่ายเดียวโดยนายจ้างไม่ได้รับประโยชน์ในทางเศรษฐกิจและสังคมด้วย ตามประเด็นหารือพิจารณาแล้วมีความเห็นดังนี้

ประเด็นที่ ๓ บริษัทจำกัดได้ร่วมกับธนาคารอาคารสงเคราะห์จัดสวัสดิการให้สินเชื่อที่อยู่อาศัยแก่ลูกจ้างในการกู้เงินเพื่อที่อยู่อาศัยในอัตราดอกเบี้ยต่ำ โดยลูกจ้างตกลงกับธนาคารทำหนังสือยินยอมให้หักเงินเดือนชำระหนี้เงินกู้ตามระยะเวลาที่ตกลงผ่อนชำระ และลูกจ้างมีหนังสือแสดงความยินยอมให้บริษัทจำกัดหักเงินเดือนชำระหนี้เงินกู้ ย่อมถือได้ว่านายจ้างเข้าร่วมโครงการสวัสดิการเพื่อที่อยู่อาศัยนี้ มีส่วนในโครงการดังกล่าว อันเป็นสวัสดิการที่เป็นประโยชน์แก่ลูกจ้างฝ่ายเดียวที่บริษัทจำกัดจะหักค่าจ้างของลูกจ้างได้ตามมาตรา ๗๖ (๓) แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ ดังนั้น บริษัทจำกัดจึงสามารถหักค่าจ้างลูกจ้างเพื่อนำส่งเงินให้แก่ธนาคารอาคารสงเคราะห์ได้

๓.๕ แนวตอบข้อหารือกองนิติการ ที่ รง ๐๕๐๕/๑๓๗๕ ลงวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๐

บริษัทฯ ได้มีระเบียบว่าด้วยการกู้เงินจากกองทุนสวัสดิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ และระเบียบว่าด้วยการกู้เงินเพื่อการศึกษาสำหรับพนักงานและบุตรพนักงาน พ.ศ. ๒๕๕๐ เพื่อเป็นสวัสดิการให้ลูกจ้าง

สามารถกู้เงิน...

สามารถกู้เงินและนำไปใช้จ่ายเพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ เช่น แต่งงาน ปลูกเปลี่ยนหนี้สินของตนเอง นำไปซื้ออุปกรณ์เพื่อการศึกษาของตนเองและบุตร เป็นต้น และเงินดอกเบี้ยที่เรียกเก็บจากการกู้จะนำมาเป็นรายได้ นำกลับเข้าสู่กองทุนสวัสดิการเพื่อนำไปใช้ประโยชน์สำหรับการใช้จ่ายสวัสดิการต่าง ๆ กับลูกจ้างทั้งหมดของบริษัทฯ ซึ่งลูกจ้างที่กู้ได้ทราบเงื่อนไขดังกล่าว และให้ความยินยอมเป็นหนังสือในการหักค่าจ้างตามระยะเวลาของการผ่อนชำระ หากข้อเท็จจริงปรากฏว่า การกู้ยืมเงินที่บริษัทฯ จัดให้แก่ลูกจ้างนั้น บริษัทฯ ไม่คิดดอกเบี้ยหรือบริษัทฯ มีข้อมูลเปรียบเทียบให้เห็นโดยชัดเจนว่า คิดดอกเบี้ยรวมค่าบริการ ค่าภาษี และค่าธรรมเนียมทุกอย่างแล้วต่ำกว่าที่ธนาคาร สถาบันการเงิน หรือหน่วยบริการด้านการเงินอื่นๆ ที่ให้บริการกู้ในตลาด ย่อมถือเป็นหนี้ที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ของลูกจ้างฝ่ายเดียวที่บริษัทฯ สามารถหักค่าจ้างลูกจ้างชำระหนี้ดังกล่าวได้

๓.๖ แนวปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ ที่ กสร. ๔๔/๒๕๔๕ หน้า ๘๔

ข้อ ๒๘.๔.๓ หนี้ที่เป็นไปเพื่อสวัสดิการที่เป็นประโยชน์แก่ลูกจ้างฝ่ายเดียว หมายถึง สวัสดิการที่นายจ้างจัดให้แก่ลูกจ้างนั้น ทำให้ลูกจ้างไม่ต้องแบกรับภาระบางประการจากการได้รับหรือใช้สวัสดิการดังกล่าว หรือลูกจ้างต้องแบกรับภาระน้อยกว่าปกติธรรมดาทั่วไป เช่น การกู้ยืมเงินที่นายจ้างจัดให้แก่ลูกจ้างโดยไม่คิดดอกเบี้ย หรือคิดดอกเบี้ยที่ต่ำกว่าที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

๔. ความเห็น

ตามข้อหาหรือกรณีบริษัท เอ จำกัด สามารถหักค่าจ้างพนักงาน กรณีเพื่อชำระหนี้เงินกู้ของบริษัทฯ เงินกู้ธนาคารอาคารสงเคราะห์ และเงินกู้ธนาคารออมสิน เป็นการไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานแรงงานไทย ความรับผิดชอบทางสังคมของธุรกิจไทย มรท.๘๐๐๑ - ๒๕๕๓ ข้อกำหนด ๕.๔.๔ หรือไม่ และเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๗๖ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ หรือไม่นั้น เป็นกรณีเดียวกัน เพราะข้อกำหนด มรท. ที่นำบทบัญญัติมาตรา ๗๖ มากำหนดไว้ โดยตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๗๖ กำหนดว่า ห้ามมิให้นายจ้างหักค่าจ้าง ค่าล่วงเวลา ค่าทำงานในวันหยุด และค่าล่วงเวลาในวันหยุด เว้นแต่เป็นการหักเพื่อ (๓) ชำระหนี้สินสหกรณ์ออมทรัพย์ หรือสหกรณ์อื่นที่มีลักษณะเดียวกันกับสหกรณ์ออมทรัพย์ หรือหนี้ที่เป็นไปเพื่อสวัสดิการที่เป็นประโยชน์แก่ลูกจ้างฝ่ายเดียว โดยได้รับความยินยอมล่วงหน้าจากลูกจ้าง กล่าวคือ หนี้ที่เป็นไปเพื่อสวัสดิการที่เป็นประโยชน์แก่ลูกจ้างฝ่ายเดียวเป็นข้อความต่อเนื่องจากหนี้สินสหกรณ์ออมทรัพย์ จึงต้องเป็นสวัสดิการที่ให้ประโยชน์แก่ลูกจ้างในทำนองเดียวกันกับประโยชน์ที่ลูกจ้างได้รับจากสหกรณ์ออมทรัพย์ ซึ่งลูกจ้างได้รับประโยชน์ฝ่ายเดียวและนายจ้างไม่ได้รับประโยชน์ในทางเศรษฐกิจและสังคมด้วย (เทียบเคียงคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๑๓๔/๒๕๕๕)

ประเด็นที่ ๑ กรณีการหักค่าจ้างพนักงานเป็นค่าผ่อนชำระเงินกู้เพื่อที่อยู่อาศัย เห็นว่า บริษัท เอ จำกัด ร่วมกับธนาคารอาคารสงเคราะห์จัดสวัสดิการให้สินเชื่อที่อยู่อาศัยแก่ลูกจ้าง ปรากฏข้อเท็จจริงว่า ลูกจ้างที่ได้กู้เงินกับธนาคารไปแล้ว โดยเสียดอกเบี้ยในอัตราปกติตามระเบียบของธนาคาร ลูกจ้างของบริษัทฯ สามารถขอใช้สิทธิเพื่อขอลดอัตราดอกเบี้ยจากเดิมเปลี่ยนมาเสียดอกเบี้ยในอัตราตามข้อตกลงระหว่างธนาคารอาคารสงเคราะห์กับบริษัทฯ ได้ และลูกจ้างมีหนังสือแสดงความยินยอมให้บริษัทฯ หักเงินเดือนชำระหนี้เงินกู้ ย่อมถือได้ว่านายจ้างที่เข้าร่วมโครงการสวัสดิการเพื่อที่อยู่อาศัย มีส่วนในโครงการดังกล่าว อันเป็นสวัสดิการที่เป็นประโยชน์แก่ลูกจ้างฝ่ายเดียว ดังนั้น บริษัทฯ จึงสามารถหักค่าจ้างลูกจ้างเพื่อนำส่งเงินให้แก่ธนาคารอาคารสงเคราะห์ได้ ตามมาตรา ๗๖ (๓) แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ (เทียบเคียงแนวตอบข้อหาหรือกรณีการ ที่ รง ๐๕๐๕/๒๕๖๗ ลงวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๐)

ประเด็นที่ ๒ กรณีการหักค่าจ้างพนักงานเพื่อผ่อนชำระสินเชื่อตามข้อตกลงระหว่างธนาคารออมสินกับบริษัทฯ มีวัตถุประสงค์เป็นการลดปัญหาหนี้ในระบบร่วมกับธนาคารภาครัฐ โดยเสียดอกเบี้ยอัตราคงที่ และลูกจ้างให้ความยินยอมเป็นหนังสือในการหักค่าจ้างผ่อนชำระสินเชื่อ เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงว่า การเข้าร่วมโครงการสินเชื่อดังกล่าวเป็นสวัสดิการที่บริษัทร่วมกับธนาคารฯ จัดให้กับลูกจ้าง โดยลูกจ้างที่เข้าร่วมโครงการเสียดอกเบี้ยในอัตราต่ำกว่าตลาดและอัตราคงที่ ซึ่งนายจ้างเป็นฐานะในการส่งค่าจ้างที่หักให้แก่ธนาคารฯ ย่อมเป็นการที่นายจ้างยอมรับภาระที่เพิ่มขึ้น ถือได้ว่าเป็นสวัสดิการที่เป็นประโยชน์แก่ลูกจ้างฝ่ายเดียวที่นายจ้างสามารถหักค่าจ้างของลูกจ้างได้ตามมาตรา ๗๖ (๓) แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๕๑

ประเด็นที่ ๓ กรณีการหักค่าจ้างพนักงานเพื่อผ่อนชำระเงินกู้บริษัทฯ ตามประกาศเรื่อง สวัสดิการเงินกู้เพื่อการศึกษาพนักงาน และประกาศ เรื่อง สวัสดิการเงินกู้เพื่อการศึกษาบุตร คิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ ๒.๕ ต่อปี โดยลูกจ้างตกลงยินยอมได้หรือไม่ เห็นว่า บริษัทฯ ได้จัดสวัสดิการเงินกู้เพื่อการศึกษาให้กับลูกจ้างและบุตรของลูกจ้าง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ลูกจ้างได้มีโอกาสศึกษาเพิ่มเติมในระดับที่สูงขึ้น สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในสายงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และเพื่อส่งเสริมการศึกษบุตรของลูกจ้าง หากการคิดดอกเบี้ยอัตราร้อยละ ๒.๕ ต่อปีของบริษัท เมื่อคำนวณค่าบริการเงินกู้แล้วต่ำกว่าห้องตลาด ย่อมถือเป็นสวัสดิการที่เป็นประโยชน์แก่ลูกจ้างฝ่ายเดียวที่นายจ้างสามารถหักค่าจ้างลูกจ้างได้ตามมาตรา ๗๖ (๓) แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๕๑ (เทียบเคียงแนวปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๕๑ ที่ กสร. ๔๔/๒๕๕๕)

ประเด็นที่ ๔ มาตรฐานแรงงานไทย มรท.๘๐๐๑ - ๒๕๕๓ ข้อกำหนด ๕.๔ ค่าตอบแทนการทำงาน ข้อ ๕.๔.๔ สถานประกอบกิจการต้องไม่หักค่าจ้าง ค่าตอบแทนการทำงาน หรือเงินอื่นที่กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานกำหนดให้จ่ายให้แก่ลูกจ้างไม่ว่ากรณีใด เว้นแต่กฎหมายยกเว้นไว้ กรณีการหักค่าจ้างของลูกจ้างผู้กู้ตามประเด็นหาหรือข้างต้น ถือได้ว่าเป็นการหักค่าจ้างที่ได้รับยกเว้นตามมาตรา ๗๖ (๓) แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๕๑ ถือเป็นการปฏิบัติที่สอดคล้องตามข้อกำหนด ๕.๔.๔ นอกจากนี้ การหักเงินตามประเด็นข้อหานายจ้างต้องได้รับความยินยอมจากลูกจ้าง โดยจัดทำเป็นหนังสือและให้ลูกจ้างลงลายมือชื่อในการให้ความยินยอมตามมาตรา ๗๗ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๕๑
